

1 NOVEMBER 1929.

AFLEVERING 7.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

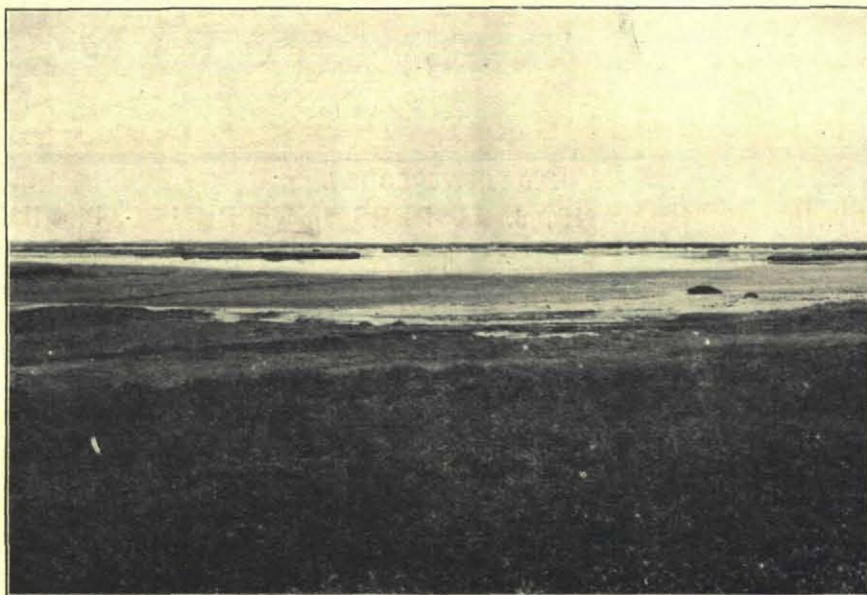
EEN VERKENNING IN DRENTE.

(Vervolg van blz. 199.)

EIGENLIJK hadden wij den eersten dag al genoeg gezien, om ons te overtuigen van de belangrijkheid van het veld, maar wij wilden toch niet rusten, eer wij het van alle kanten en over de heele uitgestrektheid hadden bekeken. Dag aan dag gingen wij er op uit, lieten fiets of auto op een veilig plekje staan en doorkruisten ons dierbaar veld, steeds genietend van nieuwe uitzichten, ons verheugend over een prachtige begrenzing hier, of ginds weer beraadslagend over de mogelijkheid, om een storend element in het vergezicht weg te werken en dan konden we vaak met voldoening vaststellen, dat de beplantingen van het Staatsboschbeheer hier op menige plaats er toe zullen bijdragen, om de grootsheid van het heideveld een waardige omlijsting te schenken.

Eens naderden we langs een mullen zandweg den zuidrand en daar lagen blootgewoeld in het wagenspoor de vuursteenschilfers, waar we al lang naar hadden uitgezien, mooie platte strooken, ongetwijfeld resten van de wapen- en werktuigenfabricatie van de oude bewoners dezer streken. Daar is in Drente al zoo veel gezocht naar voorwerpen uit het Steenen Tijdperk, de museums en

bijzondere verzamelingen zijn er zoo vol van, dat men licht zou wanen, dat er niets meer was over gebleven, maar dat valt nog al mee. Nog altijd mag de waakzame wandelaar verwachten, sporen van de werkzaamheid van onze voorzaten aan te treffen, vooral als de wind op de stuifplaatsen een handje helpt. Ook wordt hier op sommige plaatsen veen onder het zand weggegraven en daar komt dan ook nog wel het een en ander voor den dag. Wij hoorden dan ook van een boer dat onlangs nog heeren in een auto waren gekomen, om te zoeken naar een plas, waarlangs veel „donderstenen” zouden liggen. Nu schijnen met dien term zoowel vuurstenen werktuigen als gefossiliseerde zeeëgels aangeduid

Heide en plassen midden in het Kloosterveld. Foto W. BEIJERINCK.

te worden. Wel, beide soorten waren ons even welkom en met onze schilfertjes in de hand durfden we het beste hopen.

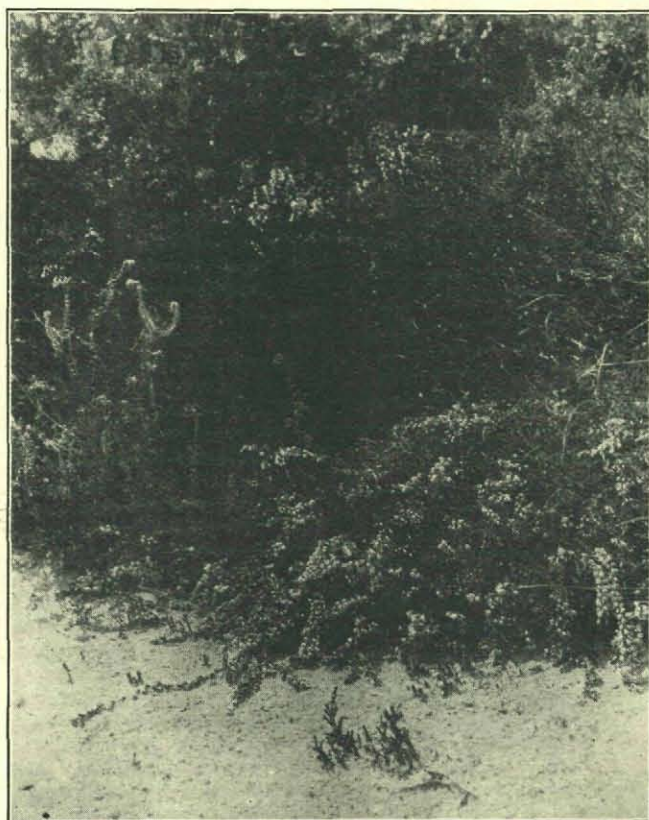
Een eindje verder kwamen we aan iets heel moois en zeldzaams n.l. een beekje, dat tusschen hoge oevers door de heide kronkelde, hier en daar begeleid door een klein groepje elzen. Onze heide is namelijk een brongebied, de sponzige veenmassa heeft hier een natuurlijke langzame afwatering, iets, dat we leerden waardeeren, nu in den drogen zomer van 1929 deze beek nog water hield. Er was echter een droge oeverrand, dien wij een eindweegs volgden, om bij bocht na bocht oeverloopertjes, witgatjes, groenpootruiters, akkerleeuwerik, kuifleeuwerik te verrassen bij het baden en drinken.

In den laten namiddag gingen wij naar een anderen hoek: het Kloosterveld bij het Anserzand en dan wilden wij meteen uitzien naar de veenplas met de

dondersteen, die naar wij vermoedden ergens naar den Kralo'schen kant zou liggen.

Wanneer je zoo rijdt langs den Ruiner straatweg, dan heb je er geen erg in, dat daar vlak bij nog het Oude Drente ligt van heide en veen, van plassen en zandverstuiving. Overal keurige boerderijen met boomgaard en bloemtuin en grazig weiland. Wanneer de weg niet beplant was geweest met eiken, dan zou je haast kunnen denken in Holland te zijn. Maar nu slaan we een zijweg in en komen aan boerderijtjes van een eenvoudiger type, met meer bloemen en misschien minder welvaart. Nu staan er hoge populieren langs den weg, maar daaronder al hazelaars met bramen en kamperfoelie en eindelijk ook gagel en de altijd welkome blauwe gentianen. De wagen stopt, we stappen uit en langs de sleedoornhaag van de laatste hoeve betreden we alweer ons heideveld en we knikken elkander toe over deze mooie entree. Nu stappen we door de hei naar onze zuidwestelijke grens, maar eer we die bereiken, worden we weer eventjes opgehouden door een smalle ontginningsstrook, nog dateerend uit de vorige eeuw en bezet met een drietal weinig storende boerderijtjes. Als we die strook gepasseerd zijn, loopen we weer door lage hei en kruisen dan een heel oude heerbaan, een paar karresporen, aan beide zijden begreppeld. Dit is de Oude Bendersche, die leidt in de richting van de oase, de oeroude verbinding tusschen Ruinen en Beilen.

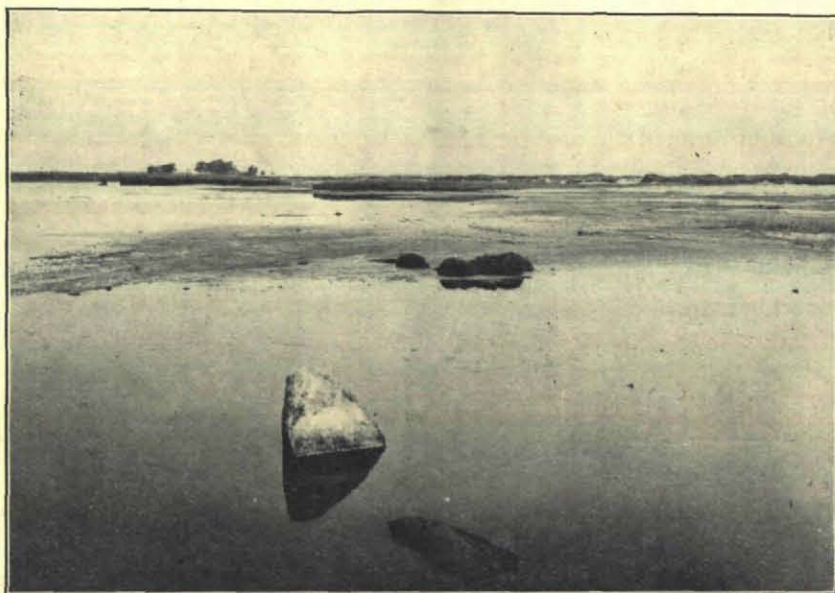
Wij laten hem links liggen en sturen aan op de zandverstuiving, die prijkt met enkele jeneverbessen. De heide ziet er hier niet uit als gewoonlijk, de struiken gaan niet hoog, maar zijn gezond en flink, dicht van twijgen en rijk in bloei. Wat hebben ze dan voor bijzonders? Wel, waar ze wat apart staan, zien

De kruipende variëteit van de Struikheide.

we, dat de zijtakken dicht langs den grond kruipen en dat de hogere takken neerhangen. We hebben hier te doen met de bijzondere varieteit *Erikae*, die door den galanten professor Ascherson zoo genoemd is naar de vrouw van zijn trouwen medewerker Graebner, den bekenden schrijver van het bekende boek *Die Heide Norddeutschlands*. Deze kruipheide groeit hier vrij veel en bepaalt op sommige plaatsen het karakter van ons heideveld.

Nu gingen we weer op stap, terug over de Oude Bendersche maar noordwaarts van de ontginningsstrook op een veel belovend ringheuveltje af. Dat bleek een stuifheuvel te zijn, nu goed vastliggend onder hei en aan weerskanten uitzicht biedend over mooie oude plassen met rijk begroeide oevers. Een van deze plassen was blijkbaar vroeger uitgeveend en bij den lagen waterstand konden we tal van

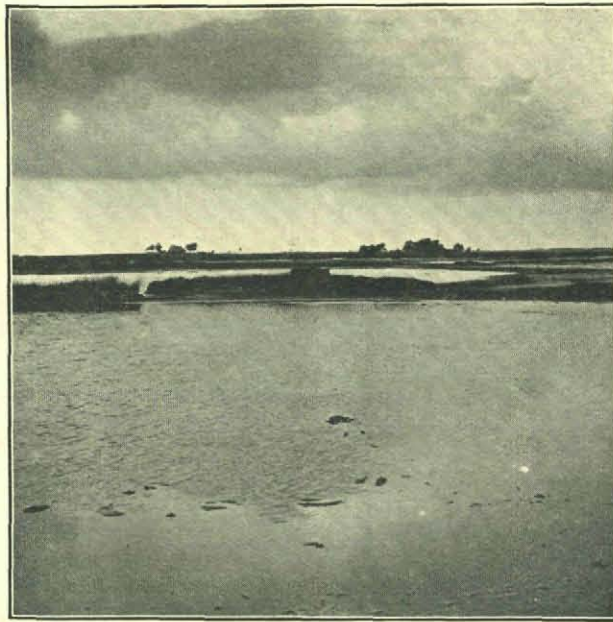

Ruiner Kloosterveld. Ondiepe Veenplas. Foto W. BEIJERINCK.

kienhoutstronken ontdekken: overblijfselen van het Drentsche oerwoud, en zware lastposten voor de veendelvers.

De kaart leerde ons, dat in de richting van de oase nog meer plassen lagen, een waar doolhof en weldra stonden we er midden in. Sommige lagen heelemaal droog. Andere hielden nog water tusschen breede witte en zwarte oeverstrooken. Tegen een kant zagen we een hoopje veeren, oud, vuil. Zeker een slachtoffer van de strenge Februari. Even kijken: een gewone wilde eend, half onder den grond. Natuurlijk keerden we hem om met een stokje, boven den wind, want hij was blijkbaar nog niet uitgegeurd. En daar hadden wij het: een heel insectarium van doodgravers en aaskevers. Dat holde en krieuwelde door

elkander: een half dozijn gewone doodgravers, oranje met zwart en daarbij de veel grootere geheel zwarte doodgravers, die gewoonlijk doode vogels begraven, prachtige groote dieren, wel een stuk of acht, maar 't was moeilijk te zeggen hoeveel, want ze kropen ijlings den grond in, evenals de kronkelige smalle kort-schildkevertjes klein en groot en de breede platte Silpha's. Waarlijk, als er ooit iets komt van den aankoop van dit heideveld, dan mogen de entomologen ook wel eens diep in den buidel tasten. Eerst die *Dytiscus lapponicus* en nu al die doodgravers en aaskevers. Bovendien hadden we overal de prachtige groene, met rood gesierde rupsen gezien van de nachtpauwoog en terwijl mijn vrienden omtrekkende bewegingen verrichten in het gebied der Davidsplassen, om de moerasvogels te bespieden, had ik een half uur op een heuveltje in de hei zitten kijken naar de alleraardigste speelvluchten en contradansen van een paar blauwtjes, het blauwe mannetje en het bruine vrouwtje. Ook hadden we prachtige rupsen van de Walstroopijlstaart gevonden op de Wilgenroosjes en overal wemelde het van graafwespen en graafbijtjes en vliegen, waaronder gelukkig ook de onvergelykelijke zangvlieg van de hoge venen, *Sericomyia borealis*. Zoowel voor den verzamelaar als voor den bespieder van het boeiende en veelzijdige leven der insecten is deze heide een waar lustoord.

Veenplas in het Kloosterveld; op den achtergrond de Oase.
Foto G. BROUWER.

Na de eend wandelden we naar de grootste der daar aanwezige plassen, waadden door het ondiepe water en hadden alweer heel gauw een driet al *Dytiscus lapponicus* te zien gekregen. Het werd nu al wat laat in den namiddag, er kwamen donkere wolken opzetten en de beide boerderijtjes van de Oase teekenden zich zwart af tegen den verre horizon. Westwaarts van die Oase moeten nog interessante steenheuveltjes liggen, maar die bewaren we voor later, want voor vandaag staat nog het Ringveen op het programma. Volgens de kaart kunnen wij het moeilijk missen, want we hebben slechts te koersen op het eikje van Anholt, dat als een voorpost in de heide staat met ver achter zich de donkere eiken van Kralo. We stappen dan ook welgemoed door de hoge hei, verwonderen er ons

niet over, wanneer we zoowaar weer een *Dytiscus lapponicus* vinden, ditmaal in het rulle zand. Vermoedelijk is hij afkomstig uit een uitgedroogde plas en heeft hij de vlucht naar een nieuw water nog niet heelemaal kunnen volbrengen.

Naarmate de namiddag vordert komt er al meer en meer leven in de vogelwereld. Telkens vliegt een akkerleeuwerik op en een zwerm kieviten komt uit het Ruinensche om een avondvlucht te houden boven de spiegelende plas. Zoo komen zij ook dikwijls tegen den avond op het Naardermeer. Een vijftal wulpen strijkt roepend over ons heen en met luid geraas vliegen een vijftal korhoenders vlak voor ons op uit de hei en met een groote snelheid, die je bij zulke korte vleugels niet zoudt verwachten koersen ze regelrecht naar het Spiersche veld. Wij

Het Ringveen, Kralo op den achtergrond. Foto W. BEIJERINCK.

zien ze getroost vertrekken en koersen nog altijd trouw op ons eikje aan. En dan staan we ook weldra aan den oever van het Ringveen, een groote ronde plas met een groot rond eiland of liever een ronde eilandengroep er midden in, dicht begroeid met wollegras, zeggen en biezten, nog al somber onder den steeds donkerder wordenden avondhemel. Er staat nog tamelijk veel water in de plas, maar de oevers liggen toch wijd en zijd droog en zijn dicht bedekt met steenen, de meeste zoo groot als een vuist, maar ook nog al veel grootere en kleinere. We denken direct aan de dondersteenen en slaan flink aan het zoeken. Er ligt van alles en nog wat, maar geen dondersteenen. Intusschen slaag ik er nog in, om een mooien grooten witten kiezel te vinden met nog heel duidelijke kanten

en vlakken van bergkristal, inderdaad een bergkristal, maar verweerd en afgeslepen door de wateren van wie weet hoeveel eeuwen.

Nu naar onze auto; die staat ergens in het westen bij een hoogen populier. Wij zoeken den horizon af naar populieren en ontdekken er ook een paar. Maar we houden dadelijk wat meer links en komen daardoor des te eerder aan een soort van walletje, dat onze begrenzing vormt, een prachtwalletje begroeid met eiken en berken, bramen, rozen, lijsterbes, kamperfoelie, sporkenhout, koningsvarens en gagel en alles wat daarbij behoort. Hier moet het in het voorjaar wel krioelen van kleine zangvogels. Nu vliegt er een enkele breedvleugel-vleermuis in gezelschap van een paar huiszwaluwjes en uit het weiland achter den wal komen klaagtoon van kievit en grutto in antwoord op het geroep van een troep regenwulpen, die zich voortspoeden langs de lage donkere wolken, waaruit het nog altijd niet wil regenen.

(Wordt vervolgd).

JAC. P. THIJSSSE.

EEN BRIEF AAN DEN MINISTER.

HIERONDER volgt een schrijven, door een der duinbezitters in Nederland gericht tot den Minister van Binnenlandsche Zaken. De schrijver heeft ons toegestaan het stuk in De Levende Natuur op te nemen en wij zijn daar zeer dankbaar voor, omdat dit document ten duidelijkste laat zien, hoe weinig het duin gewaardeerd wordt om zijn landschappelijk schoon en hoe schromelijk de beteekenis er van en tevens de rechten en belangen der bezitters worden genegeerd. Wij blijven hopen, dat toch eerlang hier verandering in zal komen en dat het duin nog eenmaal worde, wat het altijd had behooren te zijn, de lustwarande aan de Zee. Hier volgt het schrijven.

Excellentie,

Het zij mij veroorloofd, de aandacht van Uw Excellentie met gepaste bescheidenheid te vestigen op een drietal punten inzake een onderwerp, aangaande hetwelk ik mij niet aanmatigen zal, eenig ander gezag te doen gelden dan een langjarige ervaring, die mij een zeker practisch inzicht heeft gegeven, waar anderen (met hun wetenschappelijke onderlegdheid ongetwijfeld rechter op het doel afgaande) degelijker arbeid hebben verricht, dan waartoe ik in staat mag worden geacht.

Ik bedoel het onderwerp van de *Wateronttrekking* aan de duinen.

Dat ik het desniettemin waag, Uw Excellentie te naderen met het eerbiedig verzoek, op mijne vragen wel te willen letten, vindt zijn oorzaak in de m.i. niet afdoende beantwoording, althans in de practijk onopgelost gebleven moeilijkheden der quaesties, die op dat terrein liggen, en tevens zijn grond, in mijn liefde voor het onvergelijklijk schoone duinlandschap van ons vaderland.

Wat het eerste betreft, nl. de niet afdoende beantwoording der vraag, of door de thans gevolgde methode van aftapping van het duinwater voor de Waterleiding